

Чи можна залагодити спір без суду?

Згідно із законодавством України кожен має право звернутись до суду для захисту своїх прав і свобод одразу після виникнення спору. Відповідно до ст. 64 Конституції України право на звернення до суду за захистом своїх порушених прав і свобод не підлягає обмеженню навіть у період надзвичайного та воєнного стану. Однак, судовий процес-не завжди найефективніший спосіб вирішення конфлікту.

Більшість спорів можна вирішувати без суду. Спроба вирішити спір у досудовому або позасудовому порядку за допомогою одного із зазначених способів не позбавляє особу права також звернутися до суду.

СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРУ

1. Переговори

Переговори- це добровільне спілкування із опонентом у спорі. Метою переговорів є досягнення рішення, з яким погодяться обидва учасники спору (компроміс).

Переваги:

- неформальна процедура;
- відсутність посадової особи, яка керує процесом.

Щоб вигідно провести переговори і домогтися поступок можна спробувати таке:

1. Спілкування особисто. Якщо при усному спілкуванні було досягнуто згоди, то важливо, щоб сторони відразу виконали до мовлення (продавець змінив товар на інший, працівник-отримав заробітну плату).

Якщо усне спілкування не дає результатів-можна організувати спілкування письмово через офіційне листування.

Якщо самостійно розібратися в суті питання важко, краще звернутися по допомогу до фахівця у галузі права.

2. Звернення до органу влади

Домогтися усунення порушень прав можна також через звернення до повноважних органів влади, управління або місцевого самоврядування.

Якщо виникли проблеми з нарахуванням пенсії чи отриманням соціальних виплат-слід звернутись до управління пенсійного фонду за місцем реєстрації. Посадові особи зобов'язані у сфері їх повноважень надати кожному первинну правову допомогу. Якщо усну консультацію отримати не вдалося, до органу влади можна звернутись із письмовим зверненням, у якому пояснити суть питання. Орган влади зобов'язаний надати відповідь протягом місяця.

3. Комісія по трудових спорах

Якщо на державному підприємстві працює понад 15 осіб, на ньому може бути утворена комісія по трудових спорах. Не менше половини складу комісії мають бути рядовими працівниками цього підприємства. Щоб комісія розглянула спір, потрібно подати заяву протягом трьох місяців, з того моменту, коли заявник дізнався про порушення своїх прав. Щодо невивлати заробітної плати, можна звернутися в будь-який момент. Комісія повинна розглянути спір протягом 10 днів. Заявник повинен бути повідомлений про час розгляду, щоб бути особисто

присутнім на засіданні комісії. За результатами розгляду комісія приймає рішення. У разі незгоди його можна оскаржити до суду.

4. Медіація

Медіація є набагато швидшою та результативнішою процедурою за звичайний судовий розгляд. Сторони зустрічаються з незалежним посередником (медіатором), який, вислуховуючи їх, допомагає прийти до взаємовигідного рішення, що оформляється відповідним юридичним документом (угодою).

Сторони конфлікту шляхом поступок та компромісу самостійно виходять на той варіант рішення, який задовольняє усі їх інтереси.

Медіатор-незацікавлена особа, головний інтерес якої-допомогти сторонам знайти взаємовигідне рішення.

Медіатор:

- визначається за спільною згодою осіб, які сперечаються;
- налагоджує спокійну комунікацію, роз'яснює різні варіанти вирішення спору;
- не має права нав'язувати сторонам певне рішення;
- фіксує умови примирення, якщо його було досягнуто.

Переваги медіації:

- швидкість;
- добровільність;
- конфіденційність;
- гарантія виконання рішення.

В Україні діють громадські організації з медіації, які мають програми безкоштовних послуг, а також працюють медіатори, роботу яких потрібно оплачувати.

5. Третейський суд

Третейський суд- недержавний незалежний орган, що утворюється на підставі угоди сторін спору для вирішення суперечки між ними.

Третейський суддя-особа, яку обрали сторони у визначеному ними порядку.

Третейська угода-угода сторін про передачу спору на вирішення третейським судом.

Щоб подати справу до третейського суду потрібно укласти третейську угоду. Послуги із третейського розгляду справ можуть надавати організації, які існують на постійній основі, а також особи, спеціально залучені учасниками спору. До третейського суду може подаватися позов, так само, як і до звичайного суду.

Третейські суди можуть розглядати будь-які справи, що виникають із цивільних та господарських правовідносин, за винятком:

- спорів про визнання недійсними нормативно-правових актів;
- спорів, щодо договірних, пов'язаних із задоволенням державних потреб;
- справ, пов'язаних з державною таємницею;
- спорів, що виникають із сімейних правовідносин, крім справ у спорах, що виникають із шлюбних контрактів (договорів);
- справ про банкрутство;

- справ, однією із сторін в яких є державний орган, установа чи організація, посадова особа чи державний службовець, якщо спір стосується їх роботи;

- спорів щодо нерухомості, включаючи земельні ділянки;

- справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення;

- спорів щодо трудових відносин;

- справ, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, пов'язаних із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цих товариств; спорів, стороною яких є нерезидент (іноземна особа);

- справ, виконання рішень по яких потребує залучення державних органів (виконавчої служби, місцевого самоврядування);

- спорів щодо захисту прав споживачів, у тому числі споживачів послуг банку (кредитної спілки);

- інших справ, які відповідно до закону підлягають вирішенню виключно судами загальної юрисдикції або Конституційним Судом України.

Рішення третейського суду є остаточним і не підлягає оскарженню, окрім випадків, встановлених Законом України «Про третейські суди».

ПУТІВНИК ПО СУДОВІЙ СИСТЕМІ

Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. (ст. 6 Конституції України)

Судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними згідно із законом.

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами.

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. (ст. 124 Конституції України)

Суди покликані здійснювати правосуддя на засадах верховенства права, забезпечувати кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Кожному в Україні гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним відповідно до закону.

Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи мають право на судовий захист в Україні нарівні з громадянами і юридичними особами України.

Судова система повинна забезпечувати доступність правосуддя для кожної особи відповідно до Конституції України та в порядку, встановленому законами України. Ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи в суді, до підсудності якого вона віднесена процесуальним законом.

Судочинство в Україні здійснюється судами загальної юрисдикції.
Систему судів загальної юрисдикції складають:

1) Місцеві суди:

а) Місцеві загальні суди:

- районні;
- районні у містах;
- міські; міськрайонні).

б) Місцеві (окружні) адміністративні суди:

- областей;
- м. Києва;
- м. Севастополя;
- АР Крим.

в) Місцеві господарські суди:

- областей;
- м. Києва;
- м. Севастополя;
- АР Крим.

2) Апеляційні суди:

а) Апеляційні адміністративні суди;

б) Апеляційні загальні суди:

- областей;
- м. Києва;
- м. Севастополя;
- АР Крим.

в) Апеляційні господарські суди

3) Вищі спеціалізовані суди:

а) Вищий адміністративний суд України;

б) Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ;

в) Вищий господарський суд України

4) Верховний Суд України

Вищі спеціалізовані суди є найвищими судовими органами відповідних спеціалізованих судів. Верховний Суд України є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції.

Види судочинства:

- Цивільне
- Господарське
- Адміністративне
- Кримінальне

Суди загальної юрисдикції розглядають цивільні, кримінальні, господарські, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення.

Результатом розгляду справи є ухвалення судового рішення.

Учасники судового процесу та інші заінтересовані особи у випадках і порядку, встановлених процесуальними кодексами, мають право на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення, а також на перегляд справи Верховним Судом України за особливих обставин.

Апеляційне оскарження

Якщо учасника судового процесу не задовольняє рішення місцевого суду, бо, на його думку:

- суд не повно встановив обставини (факти) справи,
- неправильно застосував до них норми матеріального права,
- порушив правила судочинства (процесуальний закон),
- висновки суду суперечать обставинам справи,

То у встановлені законом строки з означених підстав таке рішення може бути оскаржене до відповідного апеляційного суду через суд, який його ухвалив.

Касаційне оскарження

Касаційна скарга подається на рішення, яке було попередньо оскаржене в апеляційному порядку і вже набуло законної сили.

Суттєвою відмінністю касаційного перегляду від апеляційного є те, що суд касаційної інстанції перевіряє лише правильність застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм матеріального та процесуального права й правової оцінки обставин у справі. Суд касаційної інстанції не може досліджувати докази, встановлювати та визнавати доведеними обставини, що не були встановлені в судовому рішенні, та вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу.

Підставами для касаційного оскарження можуть бути:

- неправильне застосування судами першої та апеляційної інстанції норм матеріального права;
- істотне порушення норм процесуального права;

Суд касаційної інстанції не встановлює і не перевіряє фактичні обставини справи і розглядає справу лише в межах поданої касаційної скарги.

Верховний Суд України здійснює правосуддя в порядку та обсязі, встановлених процесуальним законом, і, зокрема, забезпечує єдність судової практики судів різних спеціалізацій.

Повноваження Конституційного Суду України

Конституційний суд виконує важливу роль, перевіряючи відповідність прийнятих вищими державними органами нормативно-правових актів Конституції України, а також надає офіційне тлумачення Конституції та законів України. Він розпочинає провадження за поданням 45 народних депутатів або зверненням органів влади.

Порядок подачі позову у цивільній справі.

Цивільний процесуальний кодекс України визначає правила підсудності. За загальним правилом цивільні позови слід подавати за місцем знаходження відповідача. Законом в окремих категоріях справ встановлено спеціальні правила підсудності-за місцем перебування позивача (про стягнення аліментів, про поновлення на роботі тощо) або за місцем знаходження майна (спадкові справи).

Кожна особа має право звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів (ч.1 ст.3 Цивільного процесуального кодексу України).

Для звернення до суду існують строки позовної давності. За загальним правилом, це три роки. Для окремих видів вимог законом може встановлюватися спеціальна позовна давність-скорочена (один рік) або більш тривала (п'ять чи десять років). Перебіг позовної давності починається від дня, коли особа дізналася або могла дізнатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила.

Для того, щоб передати спір з майновими вимогами на розгляд суду, слід визначити ціну позову і сплатити судовий збір за ставкою, встановленою Законом України «Про судовий збір».

Законом визначені категорії осіб або справ, які звільнені від сплати судового збору.

Зміст позовної заяви.

Відомості, що повинні міститись у позовній заяві:

- найменування суду, до якого подається заява;
- прізвище, ім'я, по-батькові позивача, а також ім'я представника позивача, якщо позовна заява подається представником;
- місце проживання або місцезнаходження позивача, поштовий індекс, номер засобів зв'язку;
- місце проживання або місцезнаходження представника позивача, поштовий індекс, номери засобів зв'язку, якщо позовна заява подається представником;
- ім'я (найменування) відповідача;
- місце проживання або місцезнаходження відповідача. Поштовий індекс, номери засобів зв'язку, якщо такі відомі;
- ціна позову щодо вимог майнового характеру;
- назва документа «позовна заява»;
- виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги;
- зазначення доказів, що підтверджують кожну обставину, якою позивач обґрунтовує свої вимоги, зокрема копії документів тощо;
- зміст позовних вимог, тобто те, що позивач просить суд вчинити щодо спору/відповідача;
- перелік документів. Що додаються до заяви;
- дата підписання позовної заяви та підпис позивача.

Документи, які додаються до позовної заяви:

- оригінали квитанцій/платіжних доручень, що підтверджують сплату судового збору;

- копія довіреності або іншого документу, що підтверджує повноваження представника, якщо позовна заява подається представником;
- копії позовної заяви та копії всіх документів, що додаються до неї, відповідно до кількості відповідачів і третіх осіб;
- якщо позовну заяву подано особами, які діють на захист прав, свобод та інтересів іншої особи, у заяві повинні бути зазначені підстави такого звернення.

Позовну заяву, скаргу, клопотання чи будь-який інший документ можна подати до суду поштою, відправивши документи цінним листом із описом вкладення або рекомендованим листом. Слід зберегти квитанцію, що підтверджує поштове відправлення. Можна подати документи особисто через канцелярію суду у робочий час працівнику апарату суду, який веде прийом та реєстрацію вхідної кореспонденції. При собі необхідно мати паспорт або інший документ, який посвідчує особу, та довіреність, якщо документи подає представник позивача.

Якщо оформлена позовна заява не враховує якоїсь із вимог, зазначених вище, суд своєю ухвалою може залишити її без руху, вказавши на наявні недоліки, та запропонує усунути їх у встановлений судом строк. Позивач отримає таку ухвалу поштою.

Якщо позивач своєчасно виправить помилки, тоді вважатиметься, що позовна заява подана тоді, коли вона вперше надійшла до суду чи була відправлена поштою (це може мати важливе значення для того, щоб правильно визначити, чи не пропущено строк позовної давності).

Порядок подачі адміністративного позову

Право звернутися до суду з адміністративним позовом має особа, яка вважає, що її права. Свободи чи інтереси порушено рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень.

Треба знати, що в адміністративному процесі діє презумпція вини відповідача, яка означає, що представник суб'єкта владних повноважень-відповідач-має довести в суді, що його рішення в конкретній справі законні та обґрунтовані.

За загальним правилом, звернутися до суду з адміністративним позовом можна протягом шести місяців з дня, коли позивач дізнався або повинен був дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.

Для того, щоб передати спір на розгляд адміністративного суду, слід вчинити такі дії:

- визначити суд, до якого слід подавати позов, відповідно до правил підсудності;
- сплатити судовий збір;
- оформити позовну заяву відповідно до встановлених вимог та додати всі необхідні документи.

У позовній заяві повинно бути зазначено:

- найменування суду, до якого подається заява;
- прізвище, ім'я, по-батькові позивача;
- поштова адреса позивача, номер засобів телефонного зв'язку, адреса електронної пошти (за наявності);

- поштова адреса представника позивача, номер засобів телефонного зв'язку, електронної пошти (за наявності), якщо позовна заява подається представником;

- ім'я (найменування) відповідача, посада і місце служби посадової чи службової особи (якщо оскаржуються їх дії, рішення);

- поштова адреса відповідача, номер засобів зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі відомі;

- назва документа-«Позовна заява»;

- виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги, тобто виклад обставин/опис ситуації, що призвели до подання позову;

- зазначення доказів, що підтверджують кожну обставину, якою позивач обґрунтовує свої вимоги, зокрема, копії документів тощо;

- зміст позовних вимог, тобто те, що позивач просить суд вчинити щодо спору;

- у разі необхідності-клопотання про звільнення від сплати судового збору; про забезпечення надання правової допомоги, якщо відповідний орган відмовив особі у забезпеченні правової допомоги; про призначення судової експертизи; про витребування доказів; про виклик свідків тощо;

- перелік документів та інших матеріалів, що додаються до заяви;

- підпис позивача або його представника, якщо заява подається представником позивача;

- дата підписання позовної заяви.

Якщо при оформленні позовної заяви не враховано якоїсь із зазначених вимог, суд своєю ухвалою, яку позивач отримає поштою, залишить позовну заяву без руху, вказавши на наявні недоліки, та запропонує усунути їх у встановлений строк.

Якщо позивач своєчасно виправить помилки, тоді вважатиметься, що він подав позовну заяву тоді, коли вона вперше надійшла до суду чи була відправлена поштою (це може мати важливе значення для того, щоб правильно визначити, чи не було пропущено строк звернення до адміністративного суду з позовом).

Позовну заяву, скаргу, клопотання чи будь-який інший документ можна подати до суду:

- поштою;

- особисто через канцелярію суду

Документи, які додаються до позовної заяви:

- оригінали квитанцій/платіжних доручень, що підтверджують сплату судового збору;

- копія довіреності або іншого документу, що підтверджує повноваження представника, якщо позовна заява подається представником;

- доказі, що підтверджують позовні вимоги; якщо позивач не може самостійно надати певні докази, необхідно зазначити причини неможливості їх подання;

- Копії позовної заяви та копії всіх документів, що додаються до неї, відповідно до кількості відповідачів і третіх осіб.